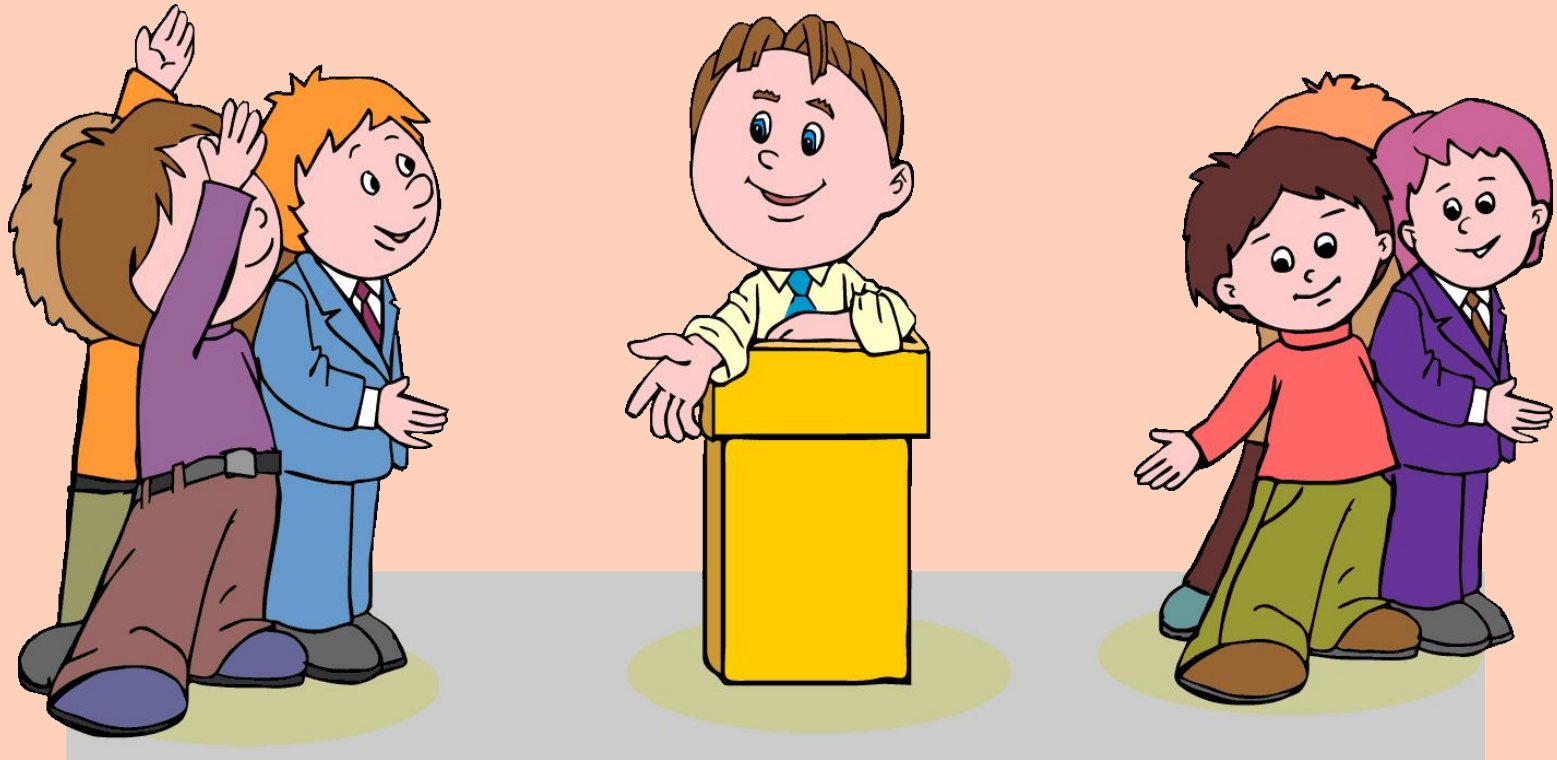

РОЗРЯДИ ЧАСТОК ЗА
ЗНАЧЕННЯМ.
ЧАСТКИ
У СПОНУКАЛЬНИХ
І ОКЛИЧНИХ РЕЧЕННЯХ

**Презентацію створено за допомогою комп'ютерної програми ВГ
«Основа» «Електронний конструктор уроку»**

1. Що називається часткою?
2. Довести, що частка є службовою частиною мови.
3. Яких відтінків частка надає реченню?
Навести приклади.

**Прочитати текст. Визначити його основну думку.
Проаналізувати речення за метою висловлювання.
Поміркувати, з якою метою автор їх використовує?**

РОЗМОВА

Пекла мати вергуни до Нового року, а синок Івась біля неї крутився. Далі Івась

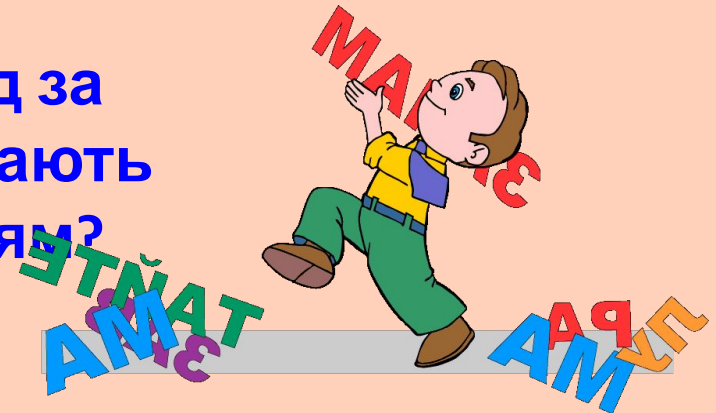
і каже:

— Чом ви, мамо, зо мною не говорите?

— Та бачиш же, що ніколи! — одказує мама. — Та й що ж там я буду тобі говорити?

— Та що-небудь! От сказали б: «Ось на тобі, Івасику, вергунця!» (Д. Білоус).

Назвати частки і з'ясувати їх розряд за значенням. Яких відтінків вони надають спонукальним та окличним реченням?

ЧАСТКА

Частка — службова частина мови, що служить для семантичного поєднання в реченні його різнорідних членів, утворення деяких морфологічних категорій, надання висловлюванням і його частинам додаткових смислових, модальних та емоційно-експресивних відтінків, необхідних у комунікативному процесі

РОЗРЯДИ ЗА БУДОВОЮ

Прості

Утворені з одного слова

ні, то, хай, хіба, чи, лише

Складені

Утворені з кількох слів

хоч би, ще б пак, не тільки

РОЗРЯДИ ЗА ЗНАЧЕННЯМ І ВЖИВАННЯМ

Формотворчі

Словотворчі

Фразові

За значенням і вживанням (роллю в реченні) частки поділяються на модальні (фразові), заперечні й формотворчі.

Модальні частки поділяються на кілька типів:

питальні: чи, хіба, невже, що за;

підсилювальні: аж, же, ж, би, б, то, таки, і;

стверджувальні: еге, отож, а також, так, авжеж;

вказівні: це, оце, то, ось, он, ото;

видільні: тільки, лише, же, ж, хоч(а), таки;

порівняльні: мов, немов, наче, неначе, як, майже, приблизно, мало, ледве не;

означальні: ледве, якраз, саме, просто, майже;

спонукальні: бодай, ну-бо, ну-но, годі;

заперечні: не, ні, ані.

Заперечні частки не, ні, ані слугують для заперечення змісту цілого речення або окремої його частини. Частки не, ні можуть мати підсилювальне значення: Яке завдання не було б важке, вона завжди виконає. Не написав ні букви. Заперечна частка ні при повторенні виступає в значенні єднального сполучника: Сирота Ярема, сирота убогий: ні сестри, ні брата, нікого нема! (Т. Шевченко).

Словотворчі й формотворчі частки слугують для творення:

- 1) зворотніх дієслів: грається, повертається;
- 2) неозначених займенників та прислівників: дехто, деколи, будь-що, хтось, колись;
- 3) дієслів наказового способу (хай, нехай): Засяють хай всі свічі цехові (І. Кочерга);
- 4) дієслів умовного способу (би, б): Сама б я з мечем полинула на бій... (І. Кочерга);
- 5) найвищого ступеня порівняння прикметників і прислівників (най-): Найчистіша душа незрадлива (В.Симоненко).

Вибіркове письмо

Прочитати речення.

Поміркувати, що їх об'єднує.

- 1) На тебе, краю мій, не надивився ні вдень, ні вночі, ні вранці на зорі... (А. Малишко).
- 2) Не страшні для мене вітри, ні підводнії каміння, — я про них би не згадала в краю вічного проміння (Леся Українка).
- 3) Рання весна тільки-но заходить у тихі села (І. Цюпа).
- 4) На клумбах горіли маки, а ранні левкої тільки що розпускались (М. Коцюбинський).
- 5) Птиця спускалась усе нижче та нижче (І. Нечуй-Левицький).
- 6) У квітках усі вулиці кричать: нехай, нехай живе свобода! (П. Тичина).
- 7) Чи то так сонечко сіяло, чи так мені чого було? (Т. Шевченко).

Виписати з речень частки й визначити їх розряди за значенням. Довести правильність виконання завдання. З'ясувати зміст першого речення. Чи можете ви так сказати про свій край? Аргументувати своє твердження.

Тестове завдання з елементами взаємоперевірки

У якому рядку правильно подано відповідь на запитання: На які групи поділяються модальні частки за роллю в реченні?

- 1) Питальні, підсилювальні, стверджувальні, заперечні.
- 2) Власне модальні, кількісні, видільні, спонукальні, формотворчі.
- 3) Вказівні, означальні, спонукальні, стверджувальні, підсилювальні, заперечні.
- 4) Питальні, підсилювальні, стверджувальні, вказівні, означальні, спонукальні, видільні, порівняльні.

Побудувати зв'язну розповідь у науковому стилі про модальні частки та їх роль у реченні.

Розподільний диктант

Записати частки, розподіливши їх у три стовпчики: а) модальні; б) заперечні; в) формотворчі.

Хай, нехай, би, не, ні, ані, хіба, чи, невже, що за, що то, ось, от, це, оце, ото, он, ген, саме, якраз, справді, точно, власне, хоча б, аж, же, таки, уже, мов, ніби, мовби, годі, бодай, бо, давай.

Скласти три-чотири окличні або спонукальні речення на тему «Мій рідний край», використовуючи частки. З'ясувати, якого значення вони надають реченням або окремим словам.

Зробити синтаксичний розбір одного речення (на вибір), накреслити його схему.

Подумати і дати відповідь:

1. Назвати розряди часток за значенням.
Навести приклади.
2. Яку роль виконують частки у словосполученнях, реченнях?
3. Коли вживаються модальні частки?
4. З'ясувати вживання частки ні. Навести приклади.

